

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 279. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-idm140209965013808/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NOTER

- skaber. – *Envoyé*, fr. Udsending, Gesandt. – *Plenipotentarius*, en med vindskrænket Fuldmagt udstyret diplomatisk Udsending. – *robe*, fr. Embedskappe. – *Befientere udi Collegier*, Ministerialembedsmænd. – *et femte Monarchie*, Paa Holbergs Tid inddeltes Verdenshistorien i fire Perioder: det assyriske, persiske, græske og romerske Monarki.
- S. 26. *Subtiliteter*, Spidsfindigheder. – *examinere*, undersøge. – *Hercules*, Romernes Navn for den græske Sagnhelt Herakles, berømt for sine vældige Bedrifter og Kraftpræstationer. – *Point d'Honneur*, fr. Æresfølelse. – *Politesse*, fr. Høflighed. – *Poeten*, Boileau i Satire 9, 166; »Det er med Høflighed at støde Dolken ind.«
- S. 27. *Respondenter*, disse bistod den disputerende (Præses) ved Forsvaret. – *Mars*, den romerske Krigsgud. – *Apollo*, lat. (gr. Apollon), Gud for Kunst og Videnskab. – *Flint*, Flintbøsse, Flintlaasgevær. – *Cadance*, Marchtempo. – *Scholarer*, Elever. – *Rechts herstell't euch!* ty. Stil jer (igen) til højre.
- S. 28. *vocal Musique*, Sang. – *Cardinal Fleury* (1653–1743), fra 1726 Ludvig XV's Førsteminister. – *Satirer*. Under Fleurys Sygdom og efter hans Død udsendtes Spotteviser og Epigrammer om ham.
- S. 29. *fièvre*, snedigere. – *Richelieu*, Kardinal Richelieu (1585–1642), Ludvig XIII's Førsteminister 1624–42. – *Mazarin*, Kardinal Mazarin (1602–61), Richelieus Efterfølger, fra 1643 Ludvig XIV's Førsteminister. – *Credit*, Anseelse. – *Duplicitet*, Dobbeltthed. – *for den Tild*, for den Tid. – *den store Krig*, den østrigske Arvefølgekrig (1740–48). – *occuperet*, optaget, beskæftiget. – *Potentater*, Magthavere. – *Estime*, fr. Agtelse. – *Reputation*, almindelig Agtelse.
- S. 30. *prævaleret*, haft Overvægt. – *artigt*, vittigt. – *Fontenelle*, fransk Forfatter (1657–1757). – *medicus*, lat. Læge. – *Dosis*, af Dosis. – *Abbé St. Pierres Elixir*. Franskmanden Abbed Saint-Pierre fremsatte 1713–15 et storstilet Forslag om en europæisk Fredsalliance. Se ndf, Ep. 150. – *Seculum*, lat. Aarhundrede, Tidsalder. – *Cromvel*, Oliver Cromwell (1599–1658), engelsk Statsmand. – *Uhlfeld*, Corfitz Ulfeldt (1609–64), dansk Statsmand, Rigshovmester 1645–51. – *Griffenfeld*, Peder Schumacher (1635–1699), dansk Statsmand, Storkansler 1674. – *Oxenstierna*, Axel Oxenstierna (1581–1654), svensk Statsmand, Rigskansler 1612. – *de Witt*, Johan de Witt (1625–1672), hollandsk Statsmand. – *rarf*, sjældent.
- S. 31. *ogemeen*, usædvanlig. – *Affection*, Hengivenhed. – *Store Viziers*, Storvojsir(er), tyrkisk Førsteminister og Sultanens Stedfortræder. – *Maire du palais*, det franske Riges første Embedsmænd under Merovingerne; Tilen forsvandt 751. – *Connetable*, fr. Riges overste Hærleder (= Marsk). – *High Stuart*, High

EPISTLER

- Steward, Drost. – *Drost, Rigs-Hofmester, Store-Cantzler* har i Danmark afløst hinanden som Titel paa Landets Første-minister. – *den Italienske Prælat*. Mazarin var italiensk født. – *Begreb*, Forstaaelse, Indsigt.
- S. 32. *defilerede*, veg til Siden. – *Laischons etc.*, fr. »Lad dem snakke, naar de blot lader os handle«. Stavemaaden efterger en italienskpræget Udtale af Fransk. – *tage Svøftet ind*, tage Reb i Sejlene. – *Veyrglas*, Barometer. – *duc*, fr. Hertug. – *Je ferai tant de Ducas* [ital. for fr. Duc], »Jeg skal gøre saa mange til Hertug, at det skal være en Skam baade at være det og ikke være det.«
- S. 33. *Judicium*, Dom, Bedømmelse. – *det 84. Stykke*, det skal være Moralske Tanker, Libr. II, Epigr. 85; se Bind X, S. 175 ff. *Revelationen*, Aabenbaringen. – *subordineret*, underordnet. – *Mæhriske Brødre*, Hussitterne. – *Naturalister*, Rationalister; Deister (tror paa en Gud, der har skabt Verden, men ikke senere griber ind i Tingenes Gang). – *Extremiteter*, Yderligheder, Overdrivelser.
- S. 34. *distingerede*, udmærkede. – *Creature*, Skabninger. – *Autor*, den engelske Filosof John Locke (1632-1704), hvis Essay concerning Human Understanding (1690) Holberg aabenbart har læst i den franske Oversættelse (af Pierre Coste), Essai philosophique concernant l'entendement humain, som udkom 1. Gang 1700. – *l'entendement*, fr. Forstand, Opfattelsesevne. – *Mérite*, fr. Fortjeneste. – *Bayle*, den franske Filosof Pierre Bayle (1647-1706).
- S. 35. *succederet*, haft Fremgang, Held. – *andre falske*, i Betydning »andre, falske«. – *en Engelsk Skribent*, Forfatteren til det nævnte Skrift, der udkom i London 1742, er ukendt. – *humiliere*, ydmyge, nedværdige. – *Devotion*, Fromhed.
- S. 36. *Ignoranter*, uvidende Personer. – *Catechisationen*, Undervisningen (i Religion). – *Exordium*, lat. Indledning (til en Tale, Prædiken). – *Raisons*, fr. Grunde. – *Brutalitet*, Dyriskhed. – *Assesores*, af lat. assessor, Bisidder, Medhjælper.
- S. 37. *admirere*, beundre. – *besværges sig*, besvære sig. – *Expostulation*, Besværing, Bebrejdelse. – *jurisdiction*, Domsmyndighed. – *Acatalepsie eller Pyrrhonismus*, konsekvent Benægtelse af Muligheden for at erkende noget med Sikkerhed. – *notiones communes*, lat. almindelige Forestillinger. – *subsistere*, bestaa.
- S. 38. *incompatible*, fr. uforligelige, uforenelige. – *incurrere*, bliver Genstand for. – *de Evangeliske*, Lutheranerne. – *Transsubstantiationen*, i den katolske Lære Troen paa Nadverbødets og -vinsens Forvandling til Kristi Legeme og Blod. – *Rapport*, Forbindelse.
- S. 39. *non plus ultra*, lat. ikke herudover. – *distinct*, forskelligt, sær-